

14521: 1-26.

ACC. N:R M.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Landskap: Skåne Upptecknare: Bernt Jonsson, Glimåkra
 Härad: Ö. Göinge Berättare: " "
 Socken: Glimåkra Berättarens yrke: snickare
 Uppteckningsår: 1958 Född år 1894 i Glimåkra

Fordon, deras bruk och anskaffning. s. 1-26. LUF 108
 (foton sid. 18-26;
 mg. saknas.)

Fardan, deras bruk och anläggning.
 I dessa trakter står inga herrgårdar jämt
 utan endast gårdar på en 60 a 70 hektar, därav
 därav en 12 a 15 hektar odlad jord. På dessa
 jordbruk sam i regel 2 par hästar och då
 sam 2 st arbetvagnar, på bygg och språk
 bollarana, en skuvagn trilla över kallad
 skarabang lärjare att den kunde ändras
 från 2 till 3 iäten med platt, på 6 a 8 praxi.
 Så sam en skindad eller kyrkblåde järnbulagan
 ett par hästar järnkadda, ett par hämlar
 orkadda, samt ibland även en dräddet
 en stads där en häst.

Arbetvagnen står inget fjädring sam,
 kunde göras längre eller kortare, medan
 stäng en trä eller på enare tid av järn
 med hål i och en järnbult igenom stäng
 bakom bakberran. Så kunde vagnarna

användas till olika ändamål.

På de gamla vagnarna satta dockarna i ena
på lekant som bakbärre samt en gard
på 40 talit lättagbara. Lehenken går på
en järnbita av järn på att vagnen skall
lätt kunna vridas åt vilket håll som helst
(vagnbärre) vid körning av godset lades
en bräda i botten som fylldt upp mellan
dockorna samt en bräda vid vardera sidan
något högre än dockorna. Vid inkörning
av såd användes samma bräder, som
fylldes med bärvar upp till översta kanten.
Nedan lades bärvarna tapp mot tapp på
trären över vagnen och när lastet blivit
tillräckligt högt lades en stång av trä längs
hela lasten överpå och bandes med ett
ryt av linnebast i vardera ändan av
vagnen. Denna stång kallades för lastst.

Tid inhäring av ängskå ställdes en häck
om fjundra ovans på lusa häckar
skad i fyra delar var den lätt att placera sönder
och tog ingen nämnvärd platt. Tid potatis-
plackning ställdes en särskild gard kista
mellan sackarna på vagnen, kistan med
en lām i under kant Till att draga upp
så skaffades potatiser ut ur kistan.
Innan bilarna kommo något nämnvärt i bruk
vara bredben på gylringarna cirka två tum
5 cm och inte mer men då bilarna kommo
vara allmänt i bruk så fästades lusa
vagnarna mera än händernas vagnar
och så blev det lag på att gylringarna
skulle vara minst 5 tum 7,5 cm på arbets-
vagnarna (ärlal 1936 ?) Höjden på gylen
var i regel 80 cm för bakre och 70 cm
för främre gylparet. Så runt år 1900

fans någon mistaka härva utan järnbulag
på hjulsen, men så var träst lötarna betydligt
grävre. Linné skriver i sin bok Skänka man
år 1749 om vagnar allt vad som håller till
vagnen och skulle kugga: bråkigt, Togs
alltid en bråkigt snett trä varan alltid
basta parräder är. Ty vad som gör bråkigt
en rätt blygt trä, bliver bräckligt varfan
och till stora hjulringar inga andra trä
Togs än de, som en naturen vara högt
all trävirke borde nog vara för rött
att det kunde bli en varaktigt, och därför
lades skuren strax under tak att tarba
i 1/2 år bakades under i fläcklake
äntligen tarbades i heta bakugnen
och sist bakades: hett & hett i kallt
vattnen varan det blev mycket hårt
och fast. Rinnerarna på vilken

vagnkorgen hängde, vara fram till
med längt ut. Stilda järnkruvor vidtöglade
varisvare de bliva starkare. Så långt Ginge
här nämner Ginge en art. fjädering där
vagnkorgen hänger i rinner och på
järnnaglar. Allarna på arbet vagnarna
vara lagda i spår i träet samt de stycken
järnkärlar lades över träet. Och skruvade
fast under till med muttrar.

Allard åk vagnar från flera orter, men
i dessa trakter var briddan eller enda utgående
här fjäder vagnen den mest använda. Men
genom att den kunde ändras prästas till
3 åkräten kallades den och så för Goharabang
då sattes ett rät med nedersta ridan så låg.
Fot och en läder järnkam på en del åk-
vagnar och pålades i vagnkorgen under
stänk hämmen samt fast till åkrädet för att

skydda mot regn och snö samt den smala
av hästarna hastade upp i vagnen. De
de sprunga i trä till badden användes
i stort tyg av manuskript eller mollskinns stoffad
med mönster här av nätkreatur eller vinterdjur
ibland endast med ängsbåt. Till de bäde
säten användes användes i stället för sälar
av läder endast fjällar. Här lastvagnar med
spjädning bärgades användas i denna trakt
har jag inte kunnat utmärka.

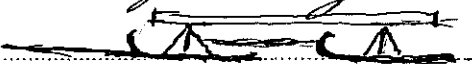
I denna sk. klippspjädor skanno till redan
av mitten på 1800-talet, men vilken tid de
bärgades användas i denna byggd har jag
inte med beaktande såga, men de samas
har vid utskiftet 1700. De bestå av ett
antal blad av spjäder till antalet beror av
vagnens storlek ju mindre och mindre
blad ju bättre spjädning. Dessa spjädor

Tillverkades för hand i högar på 1900
talet, men kunde redan 1910 a 1912 köpas
färdiga från fabrik. Tvåhjulsiga kärror
har järskammit inlagt i svarta
fäll, på 1900 talet, även de som arlitskären
och kärrarna kallades gägg. Tvåhjulsiga drag-
kärror har läsnat järskammit och
använts till kommanderande gårdar
handlars och dragit omkring och till
hemsläp i byggnader. Men de var
kär i glimkora och skars bemänt deli-
genheten kan dräktade varit på en
tvåhjulsig kärra till och från stationen
och handlars och privatpersoner och
hade sin hustru Bredta till hjälp.
De kan kunde äka till och från
någon till Broby och åter med hund
dragande sin kärra.

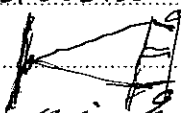
Vi har nu ett gammalt uplyst fardan
kallat nullbär ^(u kott) eller något järnbeslag
som användes där ingen häst fanns till
att transportera sten och andra saker på
järn kottar och träkar. Ett annat transport
verktyg som användes till att transportera
sten på var stensat två planklitar
sammansjåta och spetsade framåt, med
hjul för manövrering i den spetsiga änden
för att man skulle kunna dra dem.

Gläddar användes ganska allmänt om
vinterna innan staten tog hand om vägnar
men på 40-talet då de moderna vägmakarna
tog i bruk på 40-talet var det slut med
slädfärd på vägarna. Här i dessa trakter
var skridan platta för 2 personer
då man kunde sitta på hundspetten och lita
sitta fäst på några järn och helt öppet

små släde var för en häst och användes
i hundrak med byrke och gillerke sök.

Få var det kälkarna vilka kunde användas
på olika sätt och ändras om för olika
arbeten liksom arbetnagarna, dessa var
skadda med järnbenar och användes
i hundrak på vägarna för en eller två
hästar det var två samman
kopplade slädar. Få var det hantarna
lika som kälkarna men med betydligt
grävare virke samt skadda ägnade
särskilt åt skogs hästar samt grävare
hästar på vägarna. Vid slädeparti
för skaldarna vara kälkarna eller hantarna
särskilt lämpade för den kunde sättas
hakar eller potatisbiter på och fylldas med
hår eller halvm så kunde den bäddas ner
en 15-20 barn i hästet där de hölls iig varma

ett annat litet inbrett fardare till en häst
att farsla som huckbommet och annat smitt
var dräkten Två stela medar med
och och pinnar ett urtag var gort i framändan
på medlarna där hål borrar, samt två hål
i baklarna, en för en och höjdes och en
ändan. Trädes igjennar hålet i medlarna samt
mer i baklarna. Två hål och bitade fast
med en Träkil, här fanns inget järnbrag
alts på denna släden. Anordningarna
vara nog helt olika på mitten av 1800 talet
än de äro nu, det lades an och äro
för hästar med den tiden men tyvärr
har jag inte beskriva dem. Den som nu
finnas har ju reviderat i dessa språk om
1800 talet. Vissa del fast med några förbättring
under tiden. Då det gäller en häst är det
ju skakarna att styra med och svängel och

linor att draga med och båda delar fäster
i spångliagen i vagnen eller släden samt
fast i en ring vid bakparten i vagnen.
Så det gäller två hästar en på stängen
till att styra med samt mängder och linor
att draga med. Här användes kanske den
vagn något som drages som kar med
och här användes endast två skaklar
fästa i spångliagen båda ändar men gå
tillsammans. Till en vid barnas hus
 där omt hundit vid barnen
på huset kunde draga den djure barnen
er-dart med hunden och denna gemensamma
skakel utav linor. Skidvagnarna kunde
även användas som skidor, det lades en
bräda över haken med ett par plankor
vid ändarna av brädan för att den inte skulle
glida åt sidan. För transport till barnen

var det endast att lägga kulor i häckarna
till att lägga iäckarna på. För längsra
med spännmål och dylikt att huckan drist
på lant men hade sin ikläda med
att sitta på så lant var lant.

På gigger var samma rarta fjädring som
på ikuagnarna men i baklarna att fast
så hästen har upp tyngeln men den var
väl anvärd och där var platt för endast
tva personer. Hoppelöden var en liten
enkel ställe mindre än skivdan med platt
för endast två personer den kan inte göra
kammis i den byggde utan i något annat
fall. De 4 fuliga åkdanen till verkades
nu här i Sverige redan på mitten av 1600
talet. Icharabangen, Teklaranagrar och lant
har inte använt något nämnt i den trakt
utan i en liten fall. Efter andra världskriget
1945

härjades de gamla årdamnen iätter till rida
sletragnarna fingen byst med gummiring
anpänningsanordningarna bliva de samma
bilarna ersatte årdamnen. Man kan nästan
säga att år 1958 äro hästskutharna på vägnar
enast ett minne blott i våra bygder.

I slutet av 1800 talet samt i början på 1900
smickades korgar samt även bysten av
smickare i bygder och smedarna beslog
byst och korgar med järn i sina smedgar
ga äro fjädrarna till åkagnarna
tillverkades kopars i lagom par och
bilar spetsades, kamrader smygsta, lörades
bit till lultarna samt i krunades samman
och med tiden blev det bystfabrik i
Hansabog wagnfabrik i Fälsinge
där wagnar kunde köpas färdiga med
smickylt av mörk på wagnen

Smide som kunde reparera vapnar
och även göra nya hjul som flera stycken
i hamnen på Långs. år 1700 talit
dessa farfar Ola Olsson i Rampräd Hjul-
Drängten i Billinge. Sören Sammaran
i Tackarp dessa hade ett arbete
som hysgla till annat arbete. Men han
alla dessa gått bort och några kunnighet
till vapnmakare kan jag inte ge tyvärr.
Jag skall här lämna en kort red-
görelse hur ett hjul ligger, ett snär
lades runt hjulet, med detta mättes så en
så långt stycke av järnet som beskändes
med ett tillägg av 3/4 cm till skru.
Ändarna varnade i en det var ett groft hjul
klyndes down. Skruar lades på på det
med underlägg med en ändan som
hamrades järnet till det blev en rund
ring

vedar lader ändarna man på salann
om det var ett groft järn lader de blynda
ändarna in i varandra och intheder
samma i fyren. Sedan varms de hela
ringen runt om, samt med en hake
och spott slag ringen på hyulet och
anbyldes. Ett hål borrades i ringen
på mitten av låten och en smid
spik slags genom ringen ner i låten för
att hålla ringen på plats, likaså borrades
ett hål mellan varje låt som en nitnagel
med stort hammars slag in och ritades
med nitbleck på matvarande sida
för att inte låtarna skulle glida till
sidan och varandra. Och då lussas
som var en gutgods skulle drivas in i
något fisk der bilas med iackvån och
halv och sitta rätt i hyulet annars

brukade folk säga att det spulst ille
efter myggar och det var ingen rekomen-
dation för smärten. Men då nagnarna
bliva gamla och litna tråkade Trät
och om smärten då det var nämnt
brukades spulst tagas loss och läggs
i en vattenkåla innom smärten till kvällen
eller på något annat sätt färdags.

Och så till sist vill jag försöka att ge en
inblick i en kvarters historia idn. bärja några
gästgästbyggnader omkring år 1900

Och banden kan älska till kvarters
i Träskor och vadmalkkläder
med en liten påse i nagnarna liksom
att så till trädets mala.

Folk och djur de vill ha mat
Folket tär det bästa och djuren
sick agnar och skalar.

Guldran larm knirka och gnälla.
det sna råger nu faller jag nu
nu faller jag nu
Det andra råger nu skrubbar jag
mat nu skrubbar jag mat.
Så handru glämt att lägga byxor i låt.
Och så hamnar handru till barnen
fram, och råder i ringen håller
Och stannarna snurra, gnälla och gna
och råga, det är så lite på, det är
så litet på.

Glimåkra den 30-4-1996

Pernt Lennan

M.14521:18.

FOLKLIVSARKIVET

Institutionen för folklivsforsk-
ning vid Lunds universitet

Skåne

Ö.Göinge hd.

Glimåkra sn.

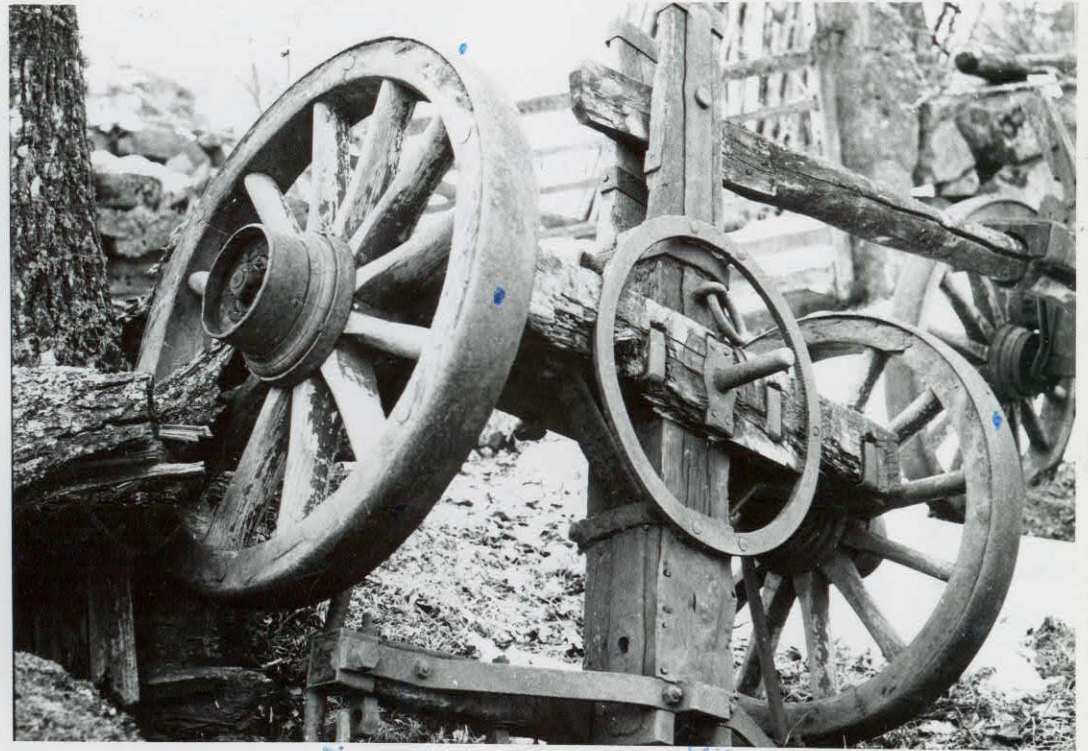

Här synes hela vagnen lägg märke till att två ekrar i varjellöt
på hjulen och i mellan lötrarna sitter en nitnagel som håller
lötrarna på platts.

Foto: Ingvar Svensson, Ekeröd 1958; inlämn. av Bernt Svensson,
Glimåkra 1958

Skåne
Ö.Göinge hd.
Glimåkra sn.

FOLKLIVSARKIVET
Institutionen för folklivsforsk-
ning vid Lunds universitet

Detta är den främsta kärran som visar vändskivan och Järndubben där le-
hanken trädes löst på och skivan som lehanken snurrar på jämte den lilla
ringen där länken trädes igenom och läggs runt lasset för att hålla detta
kvar, samt där XX kryss sätts stängen in till två hästar samt X kryss
krokar för svänglar, samt ● hål för spik i ringen att hålla denna på
sin platts på hjulet.

Foto: I. Svensson, Ekeröd 1958; inlämn. av Bernt Svensson, Glimåkra
1958

M. 14521 : 20.

Skåne
Ö.Göinge hd.
Glimåkra sn.

FOLKLIVSARKIVET
Institutionen för folklivsforsk-
ning vid Lunds universitet

Här är ett lag potatisplockare på Karl Jönssons gård
i Bosarp, Glimåkra. Här syns arbetsvagn med potatiskista.

Foto fr. 1921; av Bernt Svensson, Glimåkra, inlämn. 1958

M.14521:21.

FOLKLIVSARKIVET

Institutionen för folklivsforsk-
ning vid Lunds universitet

Skåne

Ö.Göinge hd.

Glimåkra sn.

En hel arbetsvagn med brädor för körning av småved
annars är inte brädorna högre än efter strecket för
körning av gödsel eller inåkning av säd eller hö.

Foto: Bernt Svensson, 1958
Glimåkra

Skåne

Ö.Göinge hd.

Glimåkra sn.

x	x stång	x
Skaklar		Skaklar
x		x
Svängel		Svängel

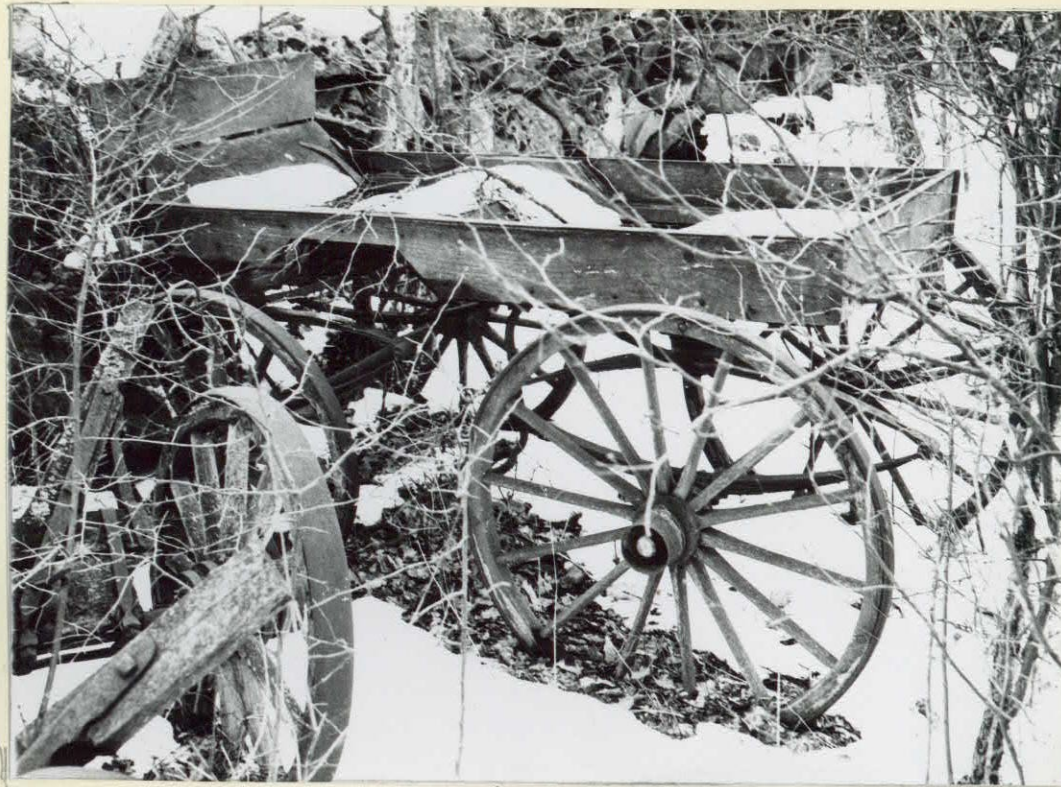

Det är den stora lastvagnen för en eller två hästar. denna
är försedd med fjädrar.

Foto: Ingvar Svensson, Ekeröd, 1958; inlämn. av Bernt Svensson, Glimåkra, 1958

M.14521:23.

Skåne
Ö.Göinge hd.
Glimåkra sn.

Detta är den vanliga fjädervagnen trillan. den användes både
till kyrka och kvarn. för en eller två hästar.

Foto: Ingvar Svensson, Ekeröd, 1958; inlämn. av Bernt Svensson, Glimåkra
1958.

M.14521:24.

FOLKLIVSARKIVET

Institutionen för folklivsforsk-
ning vid Lunds universitet

Skåne
Ö.Göinge hd.
Glimåkra sn.

Detta är en stenkärre eller rullebör, här är
järnbelagt hjul annars längre tillbaks var det
ej järnbelagt.

Foto: Bernt Svensson, 1958
Glimåkra

M.14521:25.

FOLKLIVSARKIVET
Institutionen för folklivsforsk-
ning vid Lunds universitet

Skåne

Ö.Göinge hd.

Glimåkra sn.

En enkel åksläde.

Foto: Bernt Svensson, 1958

Glimåkra

M. 14521 : 26.

FOLKLIVSARKIVET

Institutionen för folklivsforsk-
ning vid Lunds universitet

Skåne

Ö.Göinge hd.

Glimåkra sn.

Detta är en skogshammel att draga ut stockarna från skogen.
Elof Nilssons gård i Bosarp, Glimåkra.

Foto: Bernt Svensson, 1921; inlämn. 1958
Glimåkra